

**MIĘDZYNARODOWA
ADMINISTRACJA
TERYTORYALNA**

MIĘDZYNARODOWA ADMINISTRACJA TERYTORYALNA

PRAWO - PRAKTYKA - DYLEMATY

Ilona Topa

 **UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH**

Rodzicom

Recenzja naukowa
Prof. zw. dr hab. Janusz Symonides

Copyright © by Ilona Topa
Copyright © by PWP Iuris Sp. z o.o.

ISBN 978-83-63223-28-1

Wydanie I
2012

**Publikacja dofinansowana przez
Uniwersytet Śląski w Katowicach**

Polskie Wydawnictwo Prawnicze
Iuris Spółka z o.o.
60-351 Poznań, ul. Zakręt 10
Wpisane do KRS pod nr 00001867750
Przez Sąd Rejonowy w Poznaniu
XXI Wydział Gospodarczy
Krajowego Rejestru Sądowego

Projekt okładki i stron tytułowych
Redakcja

Skład i łamanie
Zdzisław Ptak
Rheatal@gmail.com, tel. +48 609 034 343

Druk i oprawa
Drukarnia Cyfrowa CONTACT
60-801 Poznań, ul. Marcelińska 18
tel. +48 61 861 57 99

Powielanie i kopiowanie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

Zamówienia:
60-801 Poznań, ul. Marcelińska 18
tel. +48 61 855 25 40, 855 25 41, tel./fax. +48 61 855 25 39
www.abc.biz.pl, e-mail: abc@abc.biz.pl

Spis treści

Wstęp	11
Część pierwsza PRAWO	15
<i>Rozdział I</i> Antecedencje	15
1. Liga Narodów	16
1.1. System mandatowy	18
1.2. Traktat wersalski a zarząd tymczasowy	20
1.2.1. Zagłębie Saary	20
1.2.2. Wolne Miasto Gdańsk	22
1.2.3. Okręg klajpedzki	24
1.2.4. Leticia	25
2. ONZ w okresie „zimnej wojny”	26
2.1. System powierniczy	26
2.2. Bezpośrednia administracja terytoriami	27
2.2.1. Wolne Terytorium Triestu	28
2.2.2. Propozycja specjalnego statusu dla Jerozolimy	29
2.3.1. Zarząd ONZ w Zachodniej Nowej Gwinei	30
2.3.2. Operacja pokojowa ONZ w Namibii	32
<i>Rozdział II</i> Pojęcie międzynarodowej administracji terytorialnej	34
1. Definicje	35
1.1. Podejście przedmiotowe	35
1.2. Podejście funkcjonalne	37
1.3. Cechy wspólne i próba zdefiniowania	39
2. Rodzaje	41
3. Podstawy prawne	44
3.1. Rezolucje Rady Bezpieczeństwa	46
3.2. Porozumienia pokojowe	48
3.3. Inne podstawy prawne	49
4. Cele i funkcje	49
5. Międzynarodowa administracja terytorialna w systemie operacji pokojowych	53

<i>Rozdział III</i>	
Zagadnienia instytucjonalne	59
1. ONZ	62
1.1. Organy główne	62
1.1.1. Rada Bezpieczeństwa	62
1.1.2. Zgromadzenie Ogólne	63
1.1.3. Sekretarz Generalny	64
1.2. Organy wykonujące międzynarodową administrację terytorialną	66
1.2.1. Specjalni Przedstawiciele Sekretarza Generalnego	66
1.2.2. Wysoki Przedstawiciel w BiH	71
2. Współpraca ONZ z innymi organizacjami	74
3. Organizacje regionalne	77
3.1. Unia Europejska	77
3.2. OBWE	79
4. Międzynarodowe instytucje finansowe	82
<i>Rozdział IV</i>	
Międzynarodowa administracja terytorialna przelomu XX i XXI wieku	85
1. Bezpośrednia i pełna międzynarodowa administracja terytorialna	85
1.1. Administracja Przejściowa we Wschodniej Sławonii	86
1.1.1. Geneza	86
1.1.2. Mandat RB i jego wykonanie	87
1.2. Tymczasowa Misja Administracyjna ONZ w Kosowie	90
1.2.1. Geneza	90
1.2.2. Mandat UNMIK i jego realizacja	91
1.3. Administracja Przejściowa ONZ w Timorze Wschodnim	98
1.3.1. Geneza	98
1.3.2. Mandat UNTAET i jego realizacja	100
2. Ograniczona administracja terytorialna w Kambodży	103
2.1. Geneza	104
2.2. Mandat RB i jego wykonanie	104
3. Administracja międzynarodowa w Bośni i Hercegowinie	108
3.1. Geneza	108
3.2. Konstrukcja i podział władzy	109
3.3. Biuro Wysokiego Przedstawiciela	111
3.4. Międzynarodowa administracja terytorialna na szczeblu lokalnym	115
3.4.1. Administracja Unii Europejskiej w Mostarze	115
3.4.2. Administracja miastem i okręgiem Brčko	118
Część druga	
PRAKTYKA	120
<i>Rozdział V</i>	
Administracja cywilna	120
1. Zakres działań	121
2. Reformy prawa	123
3. Sądownictwo	125
4. Współpraca z lokalną ludnością	128

4.1. Mechanizmy konsultacyjne	128
4.2. Mechanizmy współzrządzenia	130
5. Demokratyzacja	134
6. Rządy prawa	137

<i>Rozdział VI</i>	
„Sprawiedliwość okresu przemian”	139
1. Pojęcie „sprawiedliwości okresu przemian”	141
2. Kosowo	142
3. Timor Wschodni	144
3.1. Specjalne Panele Sądzące ds. Poważnych Przestępstw	145
3.2. Komisja Recepcji, Prawdy i Pojednania	148
4. Bośnia i Hercegowina	151
4.1. Odpowiedzialność karna	151
4.2. Inne mechanizmy	154

<i>Rozdział VII</i>	
Porządek publiczny i bezpieczeństwo	157
1. Międzynarodowe siły wojskowe	158
1.1. Charakterystyka	158
1.2. Zadania	160
1.3. Działalność	161
1.3.1. Wojska UNTAC	161
1.3.3. Wojska UNTAES	162
1.3.4. Wojska międzynarodowe w Bośni i Hercegowinie	163
1.3.5. KFOR	165
1.3.6. Wojska UNTAET	168
2. Siły policyjne	169
2.1. CIVPOL	169
2.2. Lokalne siły policyjne	173

<i>Rozdział VIII</i>	
Pomoc humanitarna i rozwojowa	177
1. Pomoc humanitarna	178
2. Pomoc dla uchodźców i tzw. uchodźców wewnętrznych	180
2.1. Skala zjawiska	180
2.2. „Prawo do powrotu”	181
2.3. Kwestia zwrotu własności	186
3. Odbudowa i rozwój gospodarczy	188

Część trzecia	
DYLEMATY	197

<i>Rozdział IX</i>	
Status prawny	197
1. Status terytoriów	197
2. Status podmiotów administrujących	199
3. Międzynarodowa administracja terytorialna w doktrynie	200

3.1. Podejście historyczne	200
3.2. Nowe koncepcje	204
3.2.1. „Polityczne powiernictwo”	205
3.2.2. „Podzielona” i „wypracowana” suwerenność	205
4. Podmiot prawa międzynarodowego <i>sui generis</i> ?	208
<i>Rozdział X</i>	
Prawo właściwe	213
1. Prawo stanowione przez aktorów międzynarodowych	213
2. Międzynarodowe prawo praw człowieka	217
3. Międzynarodowe prawo humanitarne	220
4. <i>Ius post bellum</i> ?	224
<i>Rozdział XI</i>	
Legitymizacja i odpowiedzialność	228
1. Legitymizacja	229
1.1. Legitymizacja „wewnętrzna” i „międzynarodowa”	229
1.2. „Odpowiedzialność za ochronę” – źródło legitymizacji?	230
2. Odpowiedzialność	233
2.1. Immunitety	236
2.2. Mechanizmy ponoszenia odpowiedzialności	240
Zakończenie	245
Bibliografia	252
I. Opracowania zwarte	252
II. Artykuły w czasopismach i pracach zbiorowych	255
III. Miscellaneous	263

Dr Ilona Topa jest adiunktem w Katedrze Prawa Międzynarodowego i Prawa Europejskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Ukończyła studia na kierunkach prawo oraz politologia na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Specjalizuje się w prawie międzynarodowym publicznym, koncentrując swoje zainteresowania badawcze wokół aktualnych jego problemów oraz na prawie konfliktów zbrojnych i międzynarodowym prawie karnym.

Monografia poświęcona jest zaprezentowaniu i analizie szczególnej formy działania współczesnych organizacji międzynarodowych, jaką stanowi międzynarodowa administracja terytorialna.

Autorka omawia teoretyczne i praktyczne aspekty wykonania przez organizacje międzynarodowe władzy publicznej wobec ludności określonych terytoriów na przykładach zaangażowania ONZ i innych aktorów międzynarodowych, m.in. w Kosowie, Timorze Wschodnim oraz Bośni i Hercegowinie. Przedstawia, jak w praktyce funkcjonują międzynarodowe administracje terytorialne, ich działalność w zakresie administracji cywilnej, rozliczania przeszłości, gwarantowania bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz pomocy humanitarnej i rozwojowej.

Analizuje również miejsce międzynarodowej administracji terytorialnej w prawie międzynarodowym, zwłaszcza jej relację do fundamentalnych zasad tego porządku prawnego.

Publikacja kierowana jest do wszystkich osób zajmujących się aktualnymi problemami prawa międzynarodowego oraz przyjmowanymi przez społeczność międzynarodową rozwiązaniami mającymi stanowić odpowiedź na współczesne zagrożenia dla światowego pokoju i bezpieczeństwa. Zainteresować może nie tylko prawników-internacjonalistów, ale i osoby zajmujące się stosunkami międzynarodowymi.

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

ISBN 978-83-63223-28-1

9 788363 122328 1